
Hrvoje KAČIĆ

MORAJU SE POŠTOVATI
ŽRTVE PODNESENE U
OBRANI DOMOVINE
OD AGRESIJE

Već je dugo vremena prošlo od dramatičnog razdoblja koje je zahvaćalo cijelu našu domovinu i patnje koju je uslijed okupacije doživio veliki dio stanovništva naše države. Pri tome je Vukovar bio i ostao primjer hrabre obrane, simbol žrtve, ali i konačne pobjede. Okrutnim razaranjima ogromnih razmjera nanesene su brojne žrtve, koje su podnijeli naši junaci i svi drugi stanovnici napadnutih područja. Pri tome mora se cijeniti, da su brojni naši sugrađani iz svih dijelova naše jedine domovine, a također i mnogi dragovoljci iz našeg iseljništva žrtvovali svoje živote i zdravlje u obrani Hrvatske od agresorske vojske i ostvarili opstanak hrvatskog naroda na prostorima vlastite domovine.

Odaziv naše mladosti u obrani svojeg naroda i naše domovine bio je impresivan i spontan i po broju i po oduševljenju, premda su bili svjesni da izlažu svoje živote u suprotstavljanju tzv. JNA. To je bila nemilosrdna i u vojnom ustroju znatno nadmoćnija snaga, osobito u naoružanju i izvježbanosti agresorske vojske, koja je imala na raspolaganju veliki broj topovskih i tenkovskih snaga, a također i podršku i zaštitu suvremenog zrakoplovstva i ratne mornarice. Branitelji su odlazili na prve linije obrane vlastitih domova gradova bez ikakvih motiva za ostvarivanje financijskih privilegija ili stjecanja bilo kakve imovinske koristi. Svi sudionici u obrani vlastite domovine, a osobito oni koji su žrtvovali svoje zdravlje, a također i njihovi srodnici osobito, a nadasve oni čiji su bližnji dali svoje živote za domovinu, zaslužuju štovanje i brigu.

Savršenstvo nije osobina ovosvjetovnog života. Konačno treba vrednovati i nauk našeg velikana Marina Držića, da je "Rat poguba ljudske naravi". Prema tome ispadi, ekscesi i zlodjela, koja su počinjena za vrijeme obrane od agresora, ne smiju biti po opsegu dominantno tretirani i paušalno kvalificirani, jer se time narušava opće dostojanstvo, dignitet i emocije svih naših dragovoljaca i

branitelja, od kojih mnogi snose i podnose teške psihičke traume. Dužni smo se neprestano zalagati da u našem javnom životu prevladaju stavovi da su naši branitelji u ogromnoj većini bili savjesni, čestiti, te iskrenog i pozitivnog svjetonazora. Njihova spremnost da se predano priključe Davidu u borbi protiv Golijata i pri tome da podnose vlastite žrtve treba cijeniti i štovati. Pri tome se ne smiju ignorirati stavovi koji se u već nekoliko godina intenzivno i sustavno iznose i razrađuju u našoj javnosti, a vrlo često i pod utjecajem stranih promotora, a osobito od strane naših susjeda, budući se time izazivaju štetna i destruktivna shvaćanja pogotovo kod mlađih generacija, koji nisu bili suočavani sa okolnostima kada se sve to odvijalo.

Samim dobronamjernim subjektima opća je dužnost zalagati se da u svim medijima pojedine operacije o Domovinskom ratu, uz korektnu obradu i objektivnost budu svedene na okvire racionalnih dimenzija. Potrebno je suprotstaviti se da negativne ocjene i neosnovane kvalifikacije prestanu biti prevladavajuće u našoj javnosti u usporedbi sa ostvarenim rezultatima i blistavoj pobjedi protiv, u oružju mnogo premoćnijeg neprijatelja. Konačno, u tom razdoblju ostvarene su vjekovne težnje našeg naroda da ima svoju slobodnu domovinu i samostalnu državu.

Pri tome dužni smo vrednovati i nužnost razlikovanja temeljnih odrednica tj. da se ne smije izjednačavati napadače i agresore u bilo kakvom ratnom sukobljavanju od prava na obranu, a to je osobina istaknuta od (suvremenika već spomenutog dum Marina) našeg velikana Marka Marulića, koja je i na našim prostorima bila označena kao *Bellum Iustum*, tj. pravedni rat, jer se je radilo o nužnosti obrane našeg naroda od (osmanlijskih) osvajača (sa istoka).

Treba istaknuti da je Rezolucijom UN-a iz 1974. godine čin agresije definiran na sljedeći način: "AGRESIJA JE UPOTREBA VOJNE SILE JEDNE DRŽAVE PROTIV SUVERENITETA, TERITORIJALNOG INTEGRITETA I POLITIČKE NEZAVISNOSTI DRUGE DRŽAVE."

Prema tome, u odnosu na ukupnost događaja koji su se odvijali na ovim prostorima u posljednjem desetljeću prošlog milenija, dakle JNA kao sredstvo "nepostojećeg" Memoranduma SANU (*Srpske akademije nauka i umjetnosti*), pod zapovjedništvom potonjeg "vožda" Slobodana Miloševića sa namjerom osvajanja tuđeg teritorija i materijalnih dobara su agresori u usporedbi sa hrvatskom stranom, koja brani svoje stanovništvo i teritorij, te nastoji zaštititi materijalna dobra, što nedvojbeno spada u obranu. Prema tome, u većini ratova racionalna i planirana aktiv-

nost svodi se i po svojem sadržaju i formi na agresiju i obranu. U našem slučaju upravo primjer Vukovara neposredno pokazuje i dokazuje što se sve događalo, te da se radi o slučaju očite nesporne agresije. To je bio prvi eklatantan primjer agresorskog napada i spontane obrane, s tim da su intenzitet i žestina oružanih napada, te opseg nanesenih ljudskih žrtava i rušilačke posljedice potresle našu javnost, ali također izazvale i uzbuđenja u velikom dijelu svjetske javnosti.¹

Početak osvajačkog napada na Vukovar, od kojih su mnogi ovdje prisutni živi svjedoci tih dramatičnih događaja, uključujući i granatiranje i bombardiranje, dakle oružane agresije na teritorij Hrvatske, koincidira s donošenjem Deklaracije EZ o Jugoslaviji dana 27. kolovoza 1991. Ta je Deklaracija bila upućena direktno iz Bruxellesa Predsjedništvu i Vladi SFRJ, ali i istodobno i predsjednicima svih republika tadašnje Jugoslavije sa pozivom za sudjelovanje svih pozvanih subjekata u radu te Konferencije i uspostavljenom suradnji sa državama EZ.

Uz isticanje da su sve države članice zaprepaštene naraslim nasiljem u Hrvatskoj, EZ spomenutom Rezolucijom javno upućuje opomenu da neće nikada priznati politiku gotovog čina i promjene granica silom. EZ upozorava da "srpske paravojne snage vode krajnje pogrešnu politiku, te da je postalo potpuno jasno da JNA aktivno pomaže srpsku stranu". Ovom Deklaracijom uz formiranje Arbitražne komisije, svi pozvani za koje se smatralo da predstavljaju određene subjekte, a to su uz SFR Jugoslaviju i svaka pojedina republika zasebno, stekli su samostalni politički i juristički položaj, kao nositelji određenih prava i obveza u međunarodnim odnosima. Suglasnost na uvjete koji su bili označeni u naprijed spomenutoj Deklaraciji EZ dane su neopozivo i suglasnost na odluke uspostavljene Arbitražne komisije, koja je djelovala u sastavu od pet članova pod predsjedanjem Roberta Badintera, predsjednika Ustavnog suda Francuske. Zbog nezadovoljstva Srbije i Crne Gore rezultatima rada Konferencije o Jugoslaviji, koja je prihvatila neizbježnu dezintegraciju i raspad tadašnje zajedničke države, a time i dokidanje Beogradskog totalitarizma i hegemonizma, te posebno rješenjima koja je iznosila Arbitražna komisija, Slobodan Milošević u ime Srbije, te Momir Bulatović u ime Crne Gore podnose prigovore o prekoračenju nadležnosti rada te komisije.

Razlozi koje su podnijeli Srbija i Crna Gora su odbijeni kao neosnovani, te je donesena 4. srpnja 1992. meri-

1 Peticija potpisana od 127 Nobelovaca.

torna odluka kojom je bilo jasno utvrđeno da su Slovenija i Hrvatska postale punopravni subjekti u međudržavnim odnosima i to sa danom 7. rujna 1991. ta odluka se temelji na činjeničnom stanju i to da su sve republike dotadašnje SFRJ, upravo zaključno sa tim danom nedvojbeno i bez postavljanja bilo kakvih rezervi ili ograda prihvatile sve uvjete kako su definirani u ranije spomenutoj Rezoluciji EZ.

Prema tome, sva nasilja i ratni sukobi između pripadnika pojedinih republika i poduzimanih ratnih operacija jedne države na teritorij druge države imaju karakter Međunarodnog sukoba. Sasvim je razumljivo manifestiranje oduševljenja svih naših građana kada su doživjeli da su sve države Europske zajednice sa zaključno 15. siječnja 1992. godine objavile notificiranje o donošenju svojih odluka o diplomatskom priznanju Hrvatske. Međutim, kod toga treba voditi računa, a osobito svi naši javni djelatnici, da čin diplomatskog priznanja ima samo deklarativan značaj.²

Vlada Republike Srbije je na svojoj sjednici od 4. listopada 1991. donijela odluku i o tome u službenoj notifikaciji, koju je potpisao predsjednik Vlade Srbije Dragutin Zelenović, upućenoj hrvatskoj Vladi sa opomenom da će “svi pripadnici JNA uložiti maksimalne napore” u ostvarenju njenih ciljeva. To znači da vojne snage JNA u napadima na Hrvatsku postupaju po zahtjevima srpske Vlade, što je istodobno dodatan dokaz o izvršenju agresije u ime Srbije.

Načelnik generalštaba JNA Blagoje Adžić je već nakon neuspjeha vojne intervencije protiv Slovenije izdao upute svojim podčinjenima, tj. stotinu pedesetorici pukovnika i majora između ostalog i “da ubiju izdajice na licu mjesta bez milosti i razmišljanja” a sve to “radi ostvarenja ideala Oktobarske revolucije i u borbi za Jugoslaviju”.³ Međutim, protiv ovog vrhovnog zapovjednika agresorske vojske, koji je osim brojnih izdanih zločinačkih naloga, bio uključen i u rušenju Vukovara i Dubrovnika, ali je odgovoran i za operaciju MIG-ova, koji su raketiranjem oborili helikopter EZ dana 6.I.1992. u hrvatskom zračnom prostoru na putu iz Mađarske. Tom prilikom petorica pripadnika EZ izgubila su život. Potrebno je konstatirati da temeljem instituta zapovjedne odgovornosti protiv pravih krivaca za ovaj zločin optužnica nije podnesena od strane Suda u Haagu, koji je organiziran radi ustanovljenja pravde. Ovo je

2 Poblize o tome <http://amac.hrvati.com/index>

3 Cjelovit govor načelnik generalštaba JNA od 5.VII.1991. na engleskom jeziku pod naslovom “We lost the Battle but not the War” predan je Konferenciji o Jugoslaviji u Haagu 1991. godine, te NATO-u u Bruxellesu 12.II.1992. i Vijeću Europe u Strassbourgu 4.V.1992.

tipičan primjer da se pravni institut tzv. zapovjedne odgovornosti primjenjuje prema diskrecionoj ocjeni “Karlice sa mosta”, a ne uzimajući u obzir ni pravila struke. To znači da tužilaštvo suda u Haagu u nekim slučajevima postupava suprotno načelima savjesnog i objektivnog ponašanja.

Konačno, Hrvatski sabor je u svojim zaključcima od 8. listopada 1991., na zasjedanju u podrumskim prostorima zgrade INA-e donio odluku o “da je na Hrvatsku izvršena oružana agresija od strane Srbije i takozvane JNA.”

U tim teškim i olovnim vremenima, a i nakon oslobođilačkih akcija “Bljesak” i “Oluja”, te oslobođenja Vukovara i cijele do tada okupirane istočne Slavonije, kada je prevladavao osjećaj zajedništva, nismo bili suočeni sa stanjem da su se u javnosti gomilala izvješća i komentari sa kvalifikacijama negativnog predznaka u odnosu na sve bitne odrednice u oslobađanju okupiranih područja i afirmaciji hrvatske državnosti.

Međutim, na prijelomu milenija stanje se postupno mijenja i kritizerstvo, isticanje grešaka i propusta, koji su se doista dogodili, započinju sijati netrpeljivost i širiti destrukciju. Prevladavaju izvještaji i “vijesti” o negativnim događajima, a prioritet doživljavaju rasprave i debate sa međusobnim optužbama.

Kao primjer iznijet ću prijepor ili optužbu, koja je od tadašnjih djelatnika naše vojne vrhuške iznesena, da je od samog vrha naše tadašnje vlasti bilo spriječeno da se uspije u obrani Vukovara. Priznajem, osobno ne poznajem mnogih problema iz toga dramatičnog razdoblja. Ali trebamo se truditi da mnogi čestiti ljudi, a osobito naši branitelji i njihovi najbliži supatnici, budu pošteđeni od javnog iznošenja međusobnih optužbi i to isticanjem krajnje negativističkih komentara. Svi sudionici koji su bili na istaknutim položajima trebaju, sa svojim kolegama i prijateljima i tadašnjim suradnicima, međusobno raspraviti o tim pitanjima. Nakon eliminiranje ekstremizma u proizvodnji netrpeljivosti i optužbi, a vrlo često i brojnih neistina, neka iznose svoje stavove, koji sigurno neće uvijek biti istovjetni, ali ipak neće ostati ni dijametralno oprečni, te ispunjeni nepodnošljivim i nepomirljivim nabojima.

Ne smije se podcijeniti da su upravo posredstvom i pritiscima predstavnika EZ bili zaključeni brojni sporazumi o primirju, s tim da je izostala bitna odredba, koja glasi “suprotstavljene strane neće napredovati sa sadašnjih pozicija” (Prijedlog dr. Franje Tuđmana na plenarnoj sjednici pod predsjedanjem Lorda Carringtona 18. listopada 1991. u Haagu).⁴

4 Tekst sporazuma i nacrt zahtjevanih dopuna

Dakle, opetovano su bile preuzete obveze o prekidu vatre temeljem zaključenih sporazuma. Unatoč tako iznesenog stava, ja osobno nisam osjećao primjerenim kritizirati ponašanje jednog od zapovjednika obrane Šibenika, kada je agresorska armija bila osvojila prostore na lijevoj obali rijeke Krke i blokirala most na prilazu Šibeniku, a on je dobio telefonom zapovijed o prekidu vatre. Dakle, nije postupio po primljenoj zapovijedi, jer je ocijenio da u protunapadu postoje izgledi da protjeraju agresore sa prostora u blizini mosta, te je otklonio postupati prema danoj zapovijedi odgovarajući na telefon “ne čujem, ne čujem?” Ovo je bila zaista izvanredna situacija, kojom je otklonjena opsada Šibenika te se prometno povezala sjeverna i srednja Dalmacija, ali je istodobno i jedan izuzetan primjer što zaista nije moglo ni biti predvidljivo, kojim se istodobno ilustrira izvanrednost okolnosti u kojima se djelovalo.

Želim iznijeti i vlastito iskustvo, kojeg sam doživio u mojem Dubrovniku, nakon najstrašnijeg rušenja gradske jezgre od te agresorske vojske dana 6. prosinca 1991. godine. Zaista poučan primjer kojeg preporučam da se s njim upoznaju tadašnji izvršitelji na raznim i visokim razinama vlasti, koji sada javno istupaju. Naime, tadašnji zapovjednik obrane Dubrovnika Nojko Marinović tražio je sastanak u četiri oka, te mi je na kraju razgovora, koji je trajao oko jedan sat zatražio vapajem, “da uložim sve svoje snage da dobiju i stignu u Dubrovnik tri mitraljeza kalibra 12,7 sa potrebnom municijom i ako to dobije da garantuje da Dubrovnik neće pasti”. Dakle, užasna oskudica oružja za obranu grada, koji je bio već više od dva mjeseca pod opsadom, ali sigurno je da to nije bilo jedino naše naselje ili grad ili selo, koje je patilo u oskudici oružja i vrlo je vjerojatno da je na nekim mjestima bilo i obilje koje se čuvalo kao rezerva. Nema savršenstva na ovom svijetu, ali postavlja se pitanje tko ima pravo zauzeti stajalište te imputirati iznošenje zaključaka, da je Dubrovnik bio namjerno ostavljen od vrhovništva bez nužnog oružja. Pa kada bi to netko i mislio, postavlja se pitanje da li je itko mogao biti potpuno siguran u ispravnost takovih ocjena. Razum i dobronamjernost upućuju da je opravdano i uputno uzdržati se od iznošenja takvih stavova, osim ukoliko nije osnovna želja doprinositi destrukciji i namjernom provociranju osjećaja i svijesti hrvatskih građana.